

Nenavadno časovno ločevanje pri delfinih

Besedilo: Tilen Genov

Nova raziskava socialne strukture delfinov iz Tržaškega zaliva je pokazala, da se delfini ob slovenski obali delijo v ločene socialne skupine in da se nekatere med njimi med seboj očitno »ne marajo« preveč. Prav tako kot ljudje imajo tudi delfini svoje socialne mreže. Raziskava je pokazala, da se lahko segmenti iste populacije vedejo na različne načine in imajo lahko posledično različne vplive na človekove aktivnosti in se različno odzivajo na človeške vplive.

Splošno znano je, da kiti in delfini navadno plavajo v skupinah in da imajo kompleksno socialno strukturo. Toda socialna struktura se lahko med posameznimi vrstami precej razlikuje. V primeru velikih pliskavk (*Tursiops truncatus*) se sestava skupin pogosto spreminja, saj posamezne živali prihajajo in odhajajo. Toda te skupine niso naključne. Posamezni delfini raje preživljajo čas s prav določenimi drugimi delfini, ki bi jih lahko opisali kot njihove »najboljše prijatelje«. Na nekaterih območjih so tovrstna prijateljstva povezana s spolom, saj samice in samci pogosto tvorijo ločene skupine, samci pa ponekod celo tvorijo t. i. »zaveznitva« za nadzor nad samicami in za obrambo pred drugimi zaveznitvi. Struktura se lahko razlikuje tudi med različnimi populacijami znotraj iste vrste. V nekaterih populacijah velikih pliskavk so tako prisotna zaveznitva samcev, ločevanje po spolih in spremenljivost skupin, drugje pa delfini tvorijo bolj stabilne skupine mešanih spolov. A mnoge populacije dandanes še vedno ostajajo slabo preučene. Vse kaže na to, da vzorcev iz posameznih populacij ne moremo posploševati na celotno vrsto in da je naše poznavanje socialne strukture velikih pliskavk še vedno nepopolno.

V društvu Morigenos smo zaključili obširno devetletno raziskavo socialne mreže delfinov v Tržaškem zalivu in okoliških vodah, ki smo jo predstavili v mednarodni znanstveni reviji *Marine Biology* (<https://doi.org/10.1007/s00227-018-3450-8>). Te živali preučujemo od leta 2002, s poudarkom na raziskavah velikosti in razširjenosti populacije, vedenja, socialne in genetske strukture ter vplivov človeških aktivnosti na delfine. S fotografiranjem

Velike pliskavke (*Tursiops truncatus*). (foto: Tilen Genov)

Posamezne delfine identificiramo na podlagi naravnih oznak, kot so praske, brazgotine in zareze na hrbtnih plavutih. (foto: Tilen Genov in Ana Hace)

delfinov in identifikacijo posameznih osebkov na podlagi naravnih oznak na hrbtnih plavutih smo lahko sestavili po-

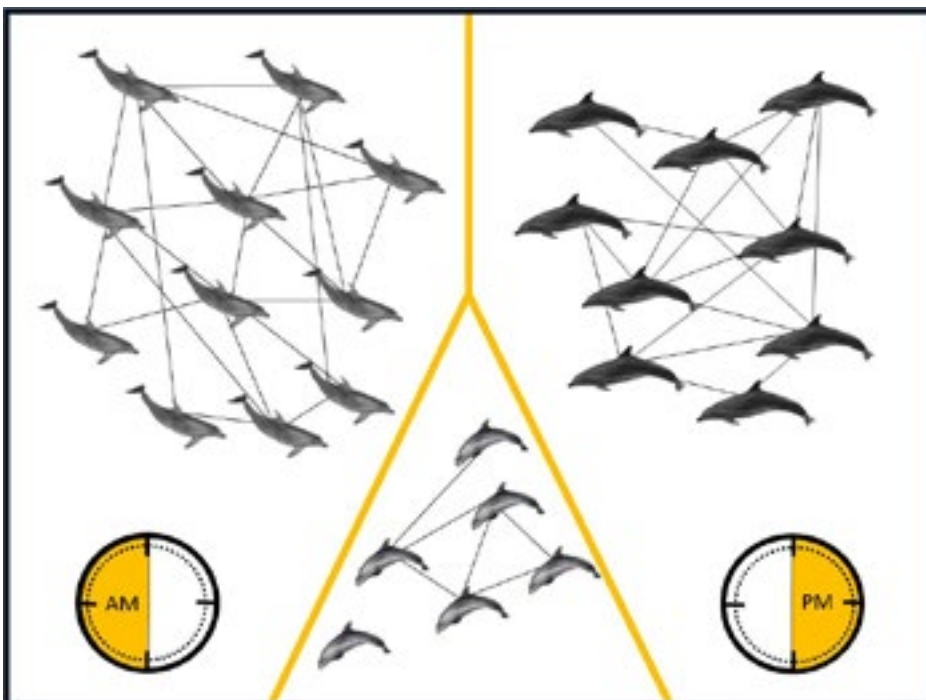
drobno sliko pojavljanja za vsakega delfina in ugotavljali, kdo se druži s kom. To nam je omogočilo podrobnejši vpogled

Del »jutranje skupine« pred Piranom. (foto: Ana Hace)

Del »večerne skupine« pred Piranom. (foto: Ana Hace)

Lokalna delfinja družba v Tržaškem zalivu je sestavljena iz treh ločenih socialnih skupin. Dve se pojavljata v istem prostoru, a ne ob istem času.

v socialno mrežo lokalne populacije, pri čemer smo odkrili nekaj izredno zanimivega.

Ugotovili smo, da je lokalna delfinja družba sestavljena iz treh ločenih socialnih skupin: dveh večjih skupin s stalnim članstvom in dolgoletnimi prijateljstvi ter manjše tretje skupine s šibkejšimi vezmi in brez dolgotrajnih prijateljstev. Obe večji socialni skupini sta bolj stabilni, kot je sicer značilno za to vrsto, kar kaže na to, da je socialna struktura velikih pliskavk bolj variabilna, kot je veljalo doslej.

Toda to še ni tisti izjemni del. Izkazalo se je, da se večji socialni skupini večino časa očitno izogibata druga drugi. Vendar namesto da bi se pojavljali na različnih teritorijih, si delita prostor, ne pa tudi časa. Drugače povedano, delfini si delijo vsaj del svojega območja, a ga uporabljajo ob različnih delih dneva. Ta vzorec je skozi leta postal tako očiten, da smo ti socialni skupini pogovorno začeli imenovati kar »jutranja« in »večerina« skupina. Socialne skupine delfinov se sicer pogosto ločujejo prostorsko; časovno ločevanje, ki smo ga opazili pri nas, pa je izredno nenavadno. Takšno ločevanje doslej še ni bilo dokumentirano pri nobenih sesalcih. Tretja skupina (ki jo v šali imenujemo »freelancerji«) ni kazala tovrstnih vzorcev.

Zanimivo je, da se obe večji socialni skupini razlikujeta tudi v vedenju glede na ribiške aktivnosti: jutranja skupina je pogosto vključena v interakcije z ribiškimi ladjami s povlečnimi mrežami (t. i. kočami), večerna ne. Znano je, da delfini uporabljajo različne strategije pridobivanja hrane in da so tovrstne taktike naučene s prenosom z mame na mladiča. A razlike v vedenju glede na ribiške aktivnosti ne pojasnjujejo omenjenega časovnega ločevanja.

Razlogi za zgoraj omenjene razlike zaenkrat še niso znani. V obeh večjih socialnih skupinah so tako samci kot samice, kar pomeni, da ne gre za razlike med spoloma. Morda gre za genetske faktorje (delfini iz iste socialne skupine so morda bližnji sorodniki) ali za razlike v prehrani, kar bi deloma pojasnilo, zakaj le nekateri delfini sledijo ribiškimi ladjam. Ne glede na razlike v prehrani pa so vse skupine enako obremenjene s toksičnimi spojinami PCB (poliklorirani bifenili), o čemer si več lahko preberete v drugem »delfinjem« prispevku tokratnega *Trdoživa* (str. 46, 47). Vse to je predmet nadaljnjih raziskav, ki potekajo v društvu. ✨